

Тема 11. Правове регулювання експлуатації спортивно-технічної інфраструктури

1. Поняття та загальна характеристика фізкультурно-оздоровчих, спортивних та спортивно-технічних споруд.
2. Комерційна експлуатація спортивних об'єктів.
3. Користувачі та власники спортивних споруд.
4. Правове регулювання майнових відносин, що впливають з будівництва та експлуатації спортивних об'єктів.

1. Поняття та загальна характеристика фізкультурно-оздоровчих, спортивних та спортивно-технічних споруд

Широкий спектр видів спорту спонукає до такого ж різноманіття спортивних споруд, які або сприяють або забезпечують заняття такими видами спорту, які є одним з видів матеріально-технічного забезпечення сфери фізичної культури і спорту. Закон України «Про фізичну культуру і спорт» визначає спортивну споруду як нерухоме майно, призначене для занять фізичною культурою і спортом. За загальним правилом спортивними спорудами можуть володіти як держава, органи місцевого самоврядування, так і приватні особи. Проте, відповідно до Закону змінити цільове призначення приватизованих спортивних споруд є неможливим, а існуюча мережа державних і комунальних закладів фізичної культури і спорту не може бути скорочена без згоди центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері фізичної культури та спорту.

Законом визначено, що спортивні споруди розміщуються на землях рекреаційного призначення. Відповідно до Закону вимоги до спортивних споруд щодо будівельних норм і правил санітарних норм інших норм у сфері охорони здоров'я та дотримання безпеки відвідувачів встановлюються відповідно до закону.

ДБН В.2.2-13-2003 Спортивні та фізкультурно-оздоровчі споруди. Відповідно до чинного ДБН спортивні та фізкультурно-оздоровчі будинки і споруди класифікуються за характером використання на: навчально-тренувальні – призначені для навчання початківців і тренування некваліфікованих спортсменів; спортивно-демонстраційні – споруди призначені для тренування спортсменів високої кваліфікації і проведення змагань у при сутності глядачів не менше 600-5000 (залежно від виду спорту); спортивно-видовищні – спортивно-демонстраційна споруда, призначена для демонстрації спортивних змагань і для проведення культурно-видовищних та громадських заходів. – фізкультурно-оздоровчі – споруди, призначені для загально-фізичної підготовки та активного відпочинку населення різних вікових груп.

Навчально-тренувальні та фізкультурно-оздоровчі споруди можуть кооперуватися з культурно-видовищними і навчальними закладами. Спортивні та фізкультурно-оздоровчі будинки і споруди за функціональним призначенням поділяються на комплекси та групи: основні, призначені безпосередньо для спортивних та фізкультурно-оздоровчих занять; допоміжні, призначені для осіб, які займаються, тренерів та суддів, а також медичні, службово-адміністративні, складські тощо; комплексу для глядачів. Окремо можна виділити такі об'єкти як:

Спортивний корпус – будинок, у якому розміщується один або декілька спортивних залів із допоміжними приміщеннями. У спортивних корпусах з двома і більше зальними приміщеннями одним із них може бути також зал з ванною або ковзанка зі штучним льодом або зал критої ванни басейну. Спортивний комплекс – група спортивних корпусів (можливо і разом із відкритими площинними спорудами), об'єднаних спільністю території. Стадіон – комплекс споруд, призначених для проведення навчальної, тренувальної роботи та демонстрації спортивних змагань з одного чи різних видів спорту. До складу його можуть входити: спортивне ядро чи арена з місцями для глядачів, комплекс приміщень для глядачів, поле та майданчики для тренувально-навчальної роботи, а також інші відкриті та криті спортивні споруди з допоміжними приміщеннями та територіями.

Згідно переліку видів спортивних споруд і фізкультурно-оздоровчих будинків і споруд, наведених у додатку А ДБН В.2.2.-13-2003 виділяють: літні та зимові відкриті спортивні споруди (зокрема майданчики для волейболу, футболу, баскетболу, доріжки та траси, басейни); криті спортивні споруди (також виділені за видами спорту); стадіони (універсальні, або спеціалізовані за видом спорту); споруди для занять видами спорту, що залежать від природно-ландшафтних умов (водноспортивні клуби, яхт-клуби майданчики для пляжного волейболу); споруди для зимових видів спорту (лижних, ковзанярські тощо).

Поняття спортивні споруди розкривається у Положенні Про Єдиний електронний всеукраїнський реєстр спортивних споруд, затвердженому Наказом Міністерством України у справах сім'ї, молоді та спорту, відповідно до якого це – спеціально створена та обладнана будівля, фізкультурно-спортивний комплекс, плавальний басейн, інший об'єкт, який призначений для фізкультурно-оздоровчої та/або спортивної діяльності. За видами фізкультурно-спортивних послуг спортивні споруди поділяються на фізкультурно-виховні, фізкультурно-оздоровчі, спортивно-оздоровчі, спортивно-тренувальні, спортивно-видовищні, фізкультурно-реабілітаційні. За типом об'єкту у реєстрі окремо визначаються: аероклуби та авіаційно-спортивні клуби, біатлонні стрільбища, басейни, басейни нестандартні, баскетбольний майданчик, велотреки, веслу вальні канали, веслувально-спортивні бази, водноспортивні бази, волейбольний майданчик, гімнастичний майданчик, гірськолижні бази, трампліни, гандбольний майданчик, ДЮСШ, зал боротьби, кінні клуби, кінноспортивні бази, комунальні заклади, легкоатлетичний манеж, міні-футбольне поле, майданчик для спортивних ігор (волейбол), майданчик з нестандартним тренажерним обладнанням, майданчики з тренажерним обладнанням, нестандартний майданчик для гри в міні-футбол, нестандартний спортзал, не стандартний спортивний майданчик, палаци спорту, поле для гри в гольф, приміщення для фізкультурно-оздоровчих занять, приміщення з тренажерним обладнанням, спортивні зали, спортивні майданчики, спортивні споруди, спортивний майданчик з воркауту, спорткомплекс, споруди зі штучним льодом, стадіон, стрілецькі тири і стенди, тенісні корти, тренажерний майданчик, футбольні поля, шахово-шашкові клуби, інші майданчики.

Визначення окремих об'єктів є не системним а іноді й дивним, оскільки в самому реєстрі є майданчики для одних і тих самих видів спорту але за різним порядком слів. Тим не менше внесення даних до такого реєстру є обов'язковою

для спортивних споруд, що є у державній і комунальній власності, та на добровільній основі до нього можуть бути включені споруди, що перебувають у приватній власності.

Реєстр формується Мінсім'я молодь спортом за адміністративною інформацією (даними), що подається регіональними структурними підрозділами з фізичної культури та спорту за територіальним принципом шляхом об'єднання на єдиних методологічних засадах інформаційних систем з метою: ведення обліку наявних спортивних споруд в Україні; створення умов для оптимізації кількості спортивних споруд та їх використання незалежно від форм власності; проведення моніторингу структурних та якісних змін об'єктів спортивної інфраструктури; здійснення контролю за ефективним використанням об'єктів спортивної інфраструктури; недопущення скорочення мережі закладів фізичної культури і спорту, спортивних споруд, лікувально-фізкультурних закладів.

На підставі заяви та доданих до неї документів формується обліковий запис, що складається з адресно-довідкової та інформаційної частини. Адресно-довідкова частина містить ідентифікаційний код та повне найменування юридичної особи, відомості про її місцезнаходження, форму власності, організаційно-правову форму господарювання, основний вид економічної діяльності, дані про державну реєстрацію, територіальну та відомчу належність; Інформаційна частина містить: щодо юридичної особи – відомості про керівника, засновників, статус (займає монополіне (домінуюче) становище на товарних ринках, має стратегічне значення для економіки та без пеки держави), статус щодо приватизації (не підлягає приватизації; не підлягають приватизації, але можуть бути корпоративізовані; підлягає приватизації), стану банкрутства, зміна стану (ліквідація, реструктуризація), відокремлені підрозділи, показники фінансової та статистичної звітності, розмір корпоративних прав держави господарського товариства; щодо нерухомого майна (будівлі, споруди, земельні ділянки) підприємства, їх об'єднань, установи, організації, які діють на основі державної форми власності (відповідно до Державного реєстру прав на нерухоме майно та їх обмежень) – дані про код об'єкта (кадастровий номер), назва об'єкта, вартість майна, місцезнаходження об'єкта, розмір земельної ділянки, площа забудови, ознака щодо передачі в оренду, лізинг, концесію, заставу;– щодо державного майна, яке не увійшло до статутних фондів господарських товариств, створених у процесі приватизації та корпоратизації – код об'єкта, назва об'єкта, місцезнаходження об'єкта, вартість майна, розмір земельної ділянки, ознака щодо передачі в оренду, лізинг, концесію, заставу. Відповідно до чинних нормативних актів до реєстру спортивних споруд внесено спортивні комплекси, басейни, стадіони, спортивні майданчики з тренажерним обладнанням, приміщення для фізкультурно-оздоровчих занять та інші спортивні об'єкти, які розташовані в містах, районних центрах та інших населених пунктах України і користувачі можуть отримати інформацію про види фізкультурно-спортивних послуг, які надаються на спортивних об'єктах, їх адресу, телефон та ін.

2. Комерційна експлуатація спортивних об'єктів

Професійний спорт практично повністю комерціалізувався та розглядається як різновид бізнесу. Сьогодні склалася певна структура індустрії спорту, яка включає в себе наступні комерційні напрямки: 1) передачу виключних

прав на використання назви спортивного заходу та його символіки, передача прав на висвітлення спортивного заходу; 2) рекламу; 3) продаж вхідних квитків на спортивні заходи; 4) виготовлення та продаж спортивної атрибутики, товарів; 5) передачу прав на результати інтелектуальної діяльності або на засоби індивідуалізації; 6) продаж акцій професійних спортивних клубів; 7) трансфери спортсменів; 8) здавання в оренду/прокат спортивних будівель та споруджень, обладнання; 9) організацію та проведення лотерей; 10) участь професійних спортивних клубів у міжнародних спортивних змаганнях тощо.

Комерційна експлуатація спортивних об'єктів може здійснюватися шляхом розміщення реклами, проведення спортивних змагань тощо, але основною статтею доходів залишається передача спортивних споруд в оренду або прокат спортивних об'єктів (обладнання). Так, за статистикою, 40-60% доходів стадіонів складає орендна плата від футбольних клубів, які тренуються та проводять матчі на цих площадках. Спортивні споруди можуть використовуватися і для проведення інших заходів, як спортивних, у тому числі, футбольних, так і розважальних. Наприклад, стадіони можуть використовуватися для проведення масштабних концертів. Також прибуток від використання стадіонів можна отримати шляхом проведення бізнес-заходів у конференц-залах, які передбачені інфраструктурою або навіть на самому полі, завдяки розташуванню в інфраструктурі спортивних об'єктів офісних приміщень, кафе, ресторанів, фітнес-центрів тощо.

Стадіони, орієнтовані на отримання прибутку, можуть використовуватися для проведення понад заходів на рік, включаючи навіть проведення весілля². Порядок проведення масових спортивних та культурно-видовищних заходів на спортивних об'єктах регламентується Постановою Кабінету міністрів України «Про порядок підготовки спортивних споруд та інших спеціально відведених місць для проведення масових спортивних та культурно-видовищних заходів» від 18 грудня 1998 р. П. 4 Постанови передбачено, що заходи за своїм значенням поділяються на міжнародні, державні, регіональні та комерційні. До комерційних заходів належать заходи, які проводяться за ініціативою спортивних федерацій, фізкультурно-спортивних товариств, юридичних та фізичних осіб та проведення яких не потребує прийняття центральними органами виконавчої влади чи місцевими держадміністраціями або органами місцевого самоврядування відповідних рішень. Комерційні заходи фінансуються за рахунок позабюджетних коштів.

Відповідно до п. 6 Постанови, заходи проводяться лише на спортивних спорудах і у спеціально відведених місцях, прийнятих до експлуатації комісіями з контролю за станом спортивних споруд та інших спеціально відведених місць для проведення масових спортивних та культурно-видовищних заходів, суддівськими колегіями, при суворому дотриманні всіма суб'єктами чинних норм і правил експлуатації споруд та місць розташування учасників за ходу, місць загального користування, інженерних систем та систем оповіщення, санітарно-гігієнічного режиму приміщень, арен і територій; норм готовності засобів пожежогасіння, спортивно-технологічного устаткування та інвентаря; правил проведення спортивних змагань з видів спорту, правил поведінки учасників і глядачів, правил пожежної безпеки, інших нормативних актів.

Для кожної спортивної споруди з урахуванням місцевих умов і їх специфіки на підставі типових інструкцій і правил, затверджених Мінмолодьспортом, власники спортивних споруд за участю органів Національної поліції та органів та підрозділів ДСНС розробляють відповідні інструкції та правила, в яких передбачається порядок організації та проведення заходів, підтримання громадського порядку, забезпечення безпеки учасників і глядачів, пожежної безпеки, надання медичної допомоги у разі настання нещасних випадків і порядок евакуації у разі виникнення надзвичайних обставин. Ці інструкції та правила затверджуються комісіями з контролю.

Підставою для проведення заходів є рішення (наказ) відповідного органу, за ініціативою (або під патронатом) якого вони проводяться, та договір між їх організаторами і власниками спортивної споруди про умови проведення заходів із зазначенням джерел фінансування, а також кошторис витрат. Заходи проводяться, як правило, у неробочий (вечірній) час, вихідні та святкові дні.

Початок і закінчення заходів повинні відповідати графіку руху транспорту загального користування. У разі потреби за погодженням з місцевими держадміністраціями робота транспорту загального користування може продовжуватись. Під час проведення комерційних заходів забезпечення пожежної безпеки здійснюється на платній основі з укладенням відповідного договору між організаторами заходів і органами та підрозділами ДСНС на умовах і в порядку, що передбачені законодавством.

Договорами передбачається: погодинна оплата праці особового складу органів та підрозділів ДСНС; відшкодування амортизаційних витрат за використання автотранспорту та майна; виплата відшкодування матеріальних збитків у разі завдання їх особовому складу органів та підрозділів ДСНС під час забезпечення пожежної безпеки.

Медичне обслуговування комерційних заходів здійснюється на платній основі шляхом укладення відповідних договорів між організаторами заходів та закладами охорони здоров'я.

П. 15 Постанови: організатори заходу забезпечують: 1) узгодження місць і термінів проведення заходів з відповідними місцевими держадміністраціями, власниками спортивних споруд, органами Національної поліції та органами та підрозділами ДСНС; умови для організації реклами і продажу квитків на спортивні заходи: міжнародні – за 3 місяці; державні – за 2 місяці; регіональні – за 1 місяць до їх проведення, а у разі проведення концертів естрадних виконавців, театралізованих шоу та інших культурно-видовищних комерційних заходів на спортивних спорудах та в інших спеціально відведених для цього місцях, узгодження місць і термінів їх проведення, кількості глядачів – за 1 місяць до їх проведення; 2) надання інформації про чисельність проданих квитків, ви даних перепусток, у тому числі і на автотранспорт; 3) встановлення контрольно-перепускного режиму, розміщення учасників і глядачів на аренах та трибунах згідно з місцями, зазначеними у квитках і перепустках; 4) здійснення контролю за дотриманням правил та нормативних актів щодо заборони торгівлі спиртними напоями, безалкогольними напоями у скляній тарі на спортивних спорудах під час проведення заходів, а також проходу з ними на територію спортивних споруд; 5) подання органам Національної поліції, органам та підрозділам ДСНС та власникам спортивних споруд Положення про проведення масового заходу із

зазначенням технічних умов, програми, регламенту, інших спеціальних відомостей для розроблення за ходів щодо охорони громадського порядку, забезпечення безпеки учасників і глядачів: міжнародних, державних заходів – за 2 місяці; регіональних заходів – за 1 місяць до їх проведення; б) ознайомлення учасників заходів, суддів, обслуговуючого персоналу з вимогами Положення про проведення масового заходу; 7) своєчасне прибуття учасників заходів, дотримання ними правил змагань, норм поведінки в громадських місцях та вимог пожежної безпеки. Важливою статтею доходів від комерційної експлуатації спортивних об'єктів є їх використання для проведення тренувальних зборів.

Таке використання здійснюється на підставі договору про надання послуг, зокрема, зі спортивної підготовки. Предметом такого договору є платні послуги, обов'язково в договорі вказується вартість таких послуг та, як правило, порядок розрахунків. За договором виконавець зобов'язується забезпечити проведення навчально-тренувальних заходів, можливість придбати необхідне спортивне спорядження, ефективне використання спортивного обладнання, забезпечення іншими матеріально-технічними засобами, а замовник, у свою чергу, зобов'язується дбайливо користуватися наданими йому матеріальними цінностями, підтримувати спорядження, обладнання та інші цінності у належному стані. У випадку, якщо замовником послуг для проведення тренувальних зборів та навчань є комунальний або державний заклад, договір укладається на умовах договору про закупівлю послуг у сфері спорту з надання спортивних споруд та залів. Предметом такого договору є послуги у сфері спорту з надання спортивних споруд та залів для проведення тренувальних зборів/навчально-тренувальних занять. У договорі також вказується вартість послуг та порядок їх оплати. Варто також в такого роду договорах прописувати характеристики спортивних об'єктів, що надаються в експлуатацію. Наприклад, може бути вказано, що спортивні споруди і зали, які надаються у користування, повинні відповідати умовам (наявність тепло-, водо- та електропостачання). Важливо також прописати питання відповідальності сторін. Зокрема, варто вказати, що замовник несе відповідальність за нецільове використання спортивної споруди (у такому випадку може бути обмежено надання послуг на час існування обставин, які свідчать про використання майна з порушенням умов договору), а також за нанесення матеріальної шкоди майну виконавця, що сталося з вини замовника, згідно з чинним цивільним законодавством України.

3. Користувачі та власники спортивних споруд

Спортивні споруди можуть знаходитись у державній, комунальній, у приватній (як юридичних, так і фізичних осіб) або колективній власності. Але слід зазначити, що деякі об'єкти спортивної інфраструктури, а саме ті, що включені до переліку об'єктів права державної власності, не підлягають приватизації. З цього приводу можна пригадати резонансну пропозицію Міністерства економічного розвитку і торгівлі України про приватизацію об'єктів спортивної інфраструктури національного значення. Зокрема, до переліку об'єктів, що підлягають приватизації, Мінекономрозвитку включило, серед інших: державне підприємство «Дирекція з реконструкції спортивних споруд», спортивні комплекси «Авангард» та «Атлет», «Палац спорту», «Льодовий стадіон», що викликало обурення з боку Міністерства молоді та

спорту України, яке, однак, не було прийнято до уваги. Згадаємо при цьому також положення ст. 48 Закону України «Про фізичну культуру та спорт», існуюча мережа державних і комунальних закладів фізичної культури і спорту не може бути скорочена без згоди центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері фізичної культури та спорту.

Навіть у випадку приватизації зміна цільового призначення приватизованих спортивних споруд не допускається. З метою ведення обліку наявних спортивних споруд в Україні; створення умов для оптимізації кількості спортивних споруд та їх використання незалежно від форм власності; проведення моніторингу структурних та якісних змін об'єктів спортивної інфраструктури; здійснення контролю за ефективним використанням об'єктів спортивної інфраструктури; недопущення скорочення мережі закладів фізичної культури і спорту, спортивних споруд, Мінмолодьспорту виступає проти приватизації спортивних об'єктів національного значення лікувально-фізкультурних закладів Міністерством молоді та спорту України ведеться електронний реєстр спортивних споруд. Порядок ведення вказаного реєстру врегульовано Наказом Міністерства молоді та спорту України «Про затвердження Положення про Єдиний електронний всеукраїнський реєстр спортивних споруд» від 22 квітня 2009 року. Т

Відповідно до ст. 48 Закону України «Про фізичну культуру та спорт», центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері фізичної культури та спорту, відповідні структурні підрозділи місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування в межах повноважень здійснюють контроль за ефективністю використання спортивних споруд. Власники спортивних споруд, незалежно від форми власності, підпорядковуються, перш за все, загальним нормам цивільного законодавства щодо обов'язків власників стосовно належного їм майна. Так, відповідно до ст.ст. 319, 322 ЦК України, власник зобов'язаний утримувати належне йому майно, якщо інше не встановлено договором або законом; власник не може використовувати право власності на шкоду правам, свободам та гідності громадян, інтересам суспільства, погіршувати екологічну ситуацію та природні якості землі. Крім того, для власників та користувачів спортивних споруд спеціальним законодавством встановлені особливі вимоги. Зокрема, особи, у власності чи володінні яких знаходяться спортивні споруди, повинні забезпечувати належне технічне обладнання місць проведення фізкультурних, фізкультурно-оздоровчих або спортивних заходів відповідно до вимог технічних регламентів, національних стандартів, норм, правил та вимог, встановлених органами державного контролю, санітарними правилами, та несуть відповідальність згідно із законодавством за заподіяння шкоди життю або здоров'ю осіб, які здійснюють заняття фізичною культурою та спортом на таких об'єктах.

Згідно ст. 48 Закону України «Про фізичну культуру та спорт», організатори фізкультурно-оздоровчих або спортивних заходів, власники спортивних споруд, фізкультурно-спортивного спорядження та обладнання зобов'язані забезпечувати безпечні умови життя і здоров'я відвідувачів та користувачів спортивних споруд, користувачів фізкультурно-спортивного спорядження та обладнання, а також не завдавати шкоди довкіллю та здійснювати відповідні

заходи з охорони та безпеки згідно з правилами, встановленими Кабінетом Міністрів України відповідно до закону. Деталізовані вказані обов'язки, зокрема, у п. 8 Постанови Кабінету міністрів України «Про порядок підготовки спортивних споруд та інших спеціально відведених місць для проведення масових спортивних та культурно-видовищних заходів» від 18 грудня 1998 р., власники спортивних споруд у терміни, погоджені з відповідними місцевими держадміністраціями, забезпечують проведення комісіями з контролю за участю інженерних служб, проектних та будівельних організацій, органів Національної поліції та органів та під розділів ДСНС щороку технічне обстеження спортивних споруд, що використовуються для проведення заходів, з метою встановлення їх експлуатаційної надійності та стійкості будівельних конструкцій, відповідності шляхів евакуації затвердженим нормативам, а також здійснення заходів пожежної безпеки.

Згідно з п. 16 Постанови власники спортивних споруд забезпечують: 1) підготовку та належний технічний стан споруди, дотримання технічних норм, підготовку штатного та позаштатного обслуговуючого персоналу. Про виконання цих вимог організатором складається відповідний акт, який перед проведенням оперативно-технічного огляду об'єкта (місцевості) не менш як за 4 години до початку заходу подається робочій комісії, яка визначає готовність об'єкта до проведення заходу; 2) разом з організаціями, що здійснюють продаж квитків, по данню за добу до проведення заходу інформації органам Національної поліції про передбачувану кількість глядачів; 3) проведення виховної та роз'яснювальної роботи з відвідувачами, особливо з молоддю і підлітками, пропаганду правил пожежної безпеки, поведінки учасників і глядачів з використанням наочної агітації, місцевої радіотрансляційної мережі тощо; 4) розміщення на спортивних спорудах знаків безпеки, покажчиків, правил пожежної безпеки та поведінки глядачів, планів евакуації та інструкцій; 5) організацію громадського харчування, медичного обслуговування, дорожнього руху, стоянок автотранспорту, інших видів обслуговування, а також роботу гардеробів і камер схову на території спортивної споруди; 6) належні умови для роботи інформаційних центрів з реклами заходів, інформування учасників і глядачів про правила поведінки, додержання правил експлуатації спортивної споруди і пожежної безпеки.

Заклади фізичної культури і спорту, які мають у власності або в користуванні спортивні споруди, повинні мати, зокрема: 1) сертифікат відповідності спортивної споруди, виданий відповідно до закону в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України; 2) журнал обліку використання спортивної споруди, порядок ведення якого визначається центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері фізичної культури та спорту. Власника та користувачам спортивних споруд не дозволяється: 1) проектування, будівництво нових і реконструкція діючих дошкільних, загальноосвітніх, професійно-технічних та вищих навчальних закладів без передбачених нормативами вимог до спортивних споруд та функціональних приміщень; 2) обмеження доступу осіб з інвалідністю до спортивних споруд.

Відповідно до ст. 13 Закону України «Про фізичну культуру та спорт», на фінансування фізкультурно-оздоровчих та спортивних заходів для інвалідів, створення та розширення їх спортивної бази виділяються кошти з державного

бюджету та бюджетів місцевого самоврядування. Підтримка власникам та користувачам спортивних споруд може надаватися й у інших випадках, так, відповідно до ст. 48 Закону України «Про фізичну культуру та спорт», закладам фізичної культури і спорту, які мають у власності або користуванні спортивні споруди, місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування можуть надавати відповідно до закону пільги з оплати за користування комунальними послугами та спожиту електроенергію, а також надавати фінансову підтримку з відповідних бюджетів.

Суб'єктам підприємницької діяльності, які здійснюють виробництво фізкультурно-спортивного спорядження та обладнання, може надаватися пільговий режим кредитування і оподаткування відповідно до закону. Органи місцевого самоврядування можуть регулювати ціни на відвідання спортивних змагань, оренду спортивних споруд, які знаходяться у їх власності, продаж абонементів на користування такими спорудами, дозволяти проводити на них заняття для осіб з інвалідністю, дітей-сиріт, дітей дошкільного віку, дітей із малозабезпечених та багатодітних сімей, а також надавати пільгові умови для пенсіонерів, та у випадку необхідності передбачати компенсацію за понесені затрати спортивним спорудам за рахунок місцевих бюджетів та інших не заборонених законом джерел.

Особливі правила реєстрації, обліку, експлуатації і нагляду за використанням та технічним станом таких спортивних об'єктів, як плавальні засоби, що є спортивними суднами, спортивні автомобілі, спортивні мотоцикли, спортивні літальні апарати визначаються Кабінетом Міністрів України. Також особливий режим встановлено для спортивної зброї, боєприпасів до неї тощо.

4. Правове регулювання майнових відносин, що впливають з будівництва та експлуатації спортивних об'єктів

Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері фізичної культури та спорту, визначає нормативи матеріально-технічного забезпечення сфери фізичної культури і спорту в Україні. Матеріально-технічне забезпечення сфери фізичної культури і спорту здійснюється шляхом будівництва та використання спортивних споруд, створення, придбання та використання фізкультурно-спортивного спорядження та обладнання, іншого майна, призначеного для занять фізичною культурою і спортом. Будівництво відбувається відповідно до загальних норм, встановлених для договорів підряду Цивільним кодексом України, Законами України «Про основи містобудування», «Про регулювання містобудівної діяльності», «Про фізичну культуру і спорт», Загальних умов укладення та виконання договорів підряду в капітальному будівництві, затверджених Кабінетом Міністрів України. Спеціальні технічні вимоги до будівництва спортивних споруд містить в собі ДБН В.2.2-13-2003 Спортивні та фізкультурно-оздоровчі споруди, що затверджені Наказом Держбуду України № 184 від 10 листопада 2003 року.

У Законі України «Про фізичну культуру і спорт» закріплено, що будівництво, реконструкція та утримання спортивних споруд у сільській місцевості здійснюються відповідно до закону. Однак, окремого закону до цього часу, який би регулював таке будівництво, не прийнято. Незалежно від складності спортивної споруди, перед початком її будівництва обирається земельна ділянка

з урахуванням вимог генерального плану населеного пункту та з огляду на цільове призначення такої земельної ділянки. Спортивні та фізкультурно-оздоровчі будинки і споруди розміщують на сільбищній території, у місцях відпочинку населення та на інших спеціально виділених земельних ділянках, забезпечених зручними під'їздами і підходами від зупинок громадського транспорту з обов'язковим дотриманням нормативного шумового режиму на прилеглий території житлової забудови та забезпеченням відстані до житлових та громадських будинків згідно з санітарними вимогами.

Для забезпечення будівництва земельна ділянка повинна бути у власності замовника будівництва, або передана йому в оренду, яка буде передбачати його право здійснити будівництво спортивної споруди. Але ж спортивні споруди не завжди будуються як окремі споруди. Чинним законодавством встановлено, що не допускається проектування, будівництво нових і реконструкція діючих дошкільних, загальноосвітніх, професійно-технічних та вищих навчальних закладів без передбачених нормативами вимог до спортивних споруд та функціональних приміщень. Для забезпечення будівництва укладається договір на проектні та пошукові роботи. Для складення проекту замовник будівництва передає проектній організації інформацію про призначення спортивної споруди, які приміщення (майданчики) та який інвентар необхідно розмістити кількість спортсменів, а також глядачів, на 200 яку вона буде розрахована іншу необхідну інформацію. Спеціалізація споруд за видами спорту і кількість місць для глядачів встановлюються завданням на проектування залежно від місцевих умов, чисельності населення і містобудівного значення спортивної споруди або комплексу. Під час складення проекту обов'язково враховуються вимоги до спортивних споруд щодо будівельних норм і правил, санітарних норм, інших норм у сфері охорони здоров'я та дотримання безпеки їх відвідувачів, які встановлюються відповідно до закону.

На основі проекту замовник будівництва укладає договір генерального підряду на проведення будівельних робіт та отримує дозвіл на їх проведення (залежно від категорії складності спортивного об'єкту) в архітектурно-будівельного контролю. За договором генерального підряду при будівництві спортивного об'єкту підрядник зобов'язується збудувати і здати у встановлений строк спортивний об'єкт відповідно до проектно-кошторисної документації, а замовник зобов'язується надати підрядникові будівельний майданчик, передати затверджену проектно-кошторисну документацію, якщо цей обов'язок не покладається на підрядника, прийняти об'єкт або закінчені будівельні роботи та оплатити їх.

Чинне законодавство не визначає жодних відмінностей для договору підряду, у випадку, якщо його предметом є будівництво спортивної споруди – до нього висувуються ті ж самі вимоги. За результатами будівництва спортивний об'єкт відповідно до Порядку прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів, що затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 13 квітня 2011 р. № 461 приймається в експлуатацію, та, залежно від класу складності об'єкту, реєструється декларації або видається сертифікат, що посвідчують готовність спортивного об'єкту. Подальшу експлуатацію спортивних об'єктів забезпечує їх власник відповідно до цільового призначення. Заклади, які здійснюють використання спортивних споруд по винні мати

належним чином виданий сертифікат відповідності спортивної споруди та зобов'язані вести журнал обліку використання спортивної споруди, форма якого затверджена Наказом Мінмолодьспорт України «Про затвердження форми журналу обліку використання спортивної споруди та Порядку його ведення» від 13.02.2018 № 663.

Згідно Наказу № 663 в журналі відображаються час використання спортивної споруди, замовник та кого використання, вид спортивного або іншого заходу, характер використання спортивної споруди (навчально-тренувальні збори, міжнародні, всеукраїнські, обласні, міські та інші заходи), кількість учасників. Організатори фізкультурно-оздоровчих або спортивних заходів, власники спортивних споруд, фізкультурно-спортивного спорядження та обладнання зобов'язані забезпечувати безпечні умови життя і здоров'я відвідувачів та користувачів спортивних споруд, користувачів фізкультурно-спортивного спорядження та обладнання, а також не завдавати шкоди довкіллю та здійснювати відповідні заходи з охорони та безпеки згідно з правилами, встановленими Кабінетом Міністрів України відповідно до закону. З метою забезпечення належного громадського порядку, безпеки учасників і глядачів під час проведення масових спортивних та культурно-видовищних заходів Кабінет Міністрів України своєю Постановою від 18 грудня 1998 року затвердив Положення про порядок підготовки спортивних споруд та інших спеціально відведених місць для проведення масових спортивних та культурно-видовищних заходів.

Положення визначає порядок підготовки та проведення заходів залежно від значення (міжнародні, державні, регіональні та комерційні), встановлює вимоги до організаторів, власників споруд, органів ДСНС, Національної поліції, учасників заходів, глядачів. Окремо наголошується, що заходи проводяться лише на спортивних спорудах і у спеціально відведених місцях, прийнятих до експлуатації комісіями з контролю за станом спортивних споруд та інших спеціально відведених місць для проведення масових спортивних та культурно-видовищних заходів. Особливий правовий режим мають бази олімпійської, паралімпійської та дефлімпійської підготовки – заклади фізичної культури і спорту, які мають у власності або користуванні спортивні споруди і призначені забезпечувати умови для проживання, харчування, проведення навчально-тренувальних зборів спортсменів національних збірних команд та обладнані спортивним спорядженням, інвентарем для підготовки спортсменів до всеукраїнських та міжнародних змагань, Олімпійських, Паралімпійських та Дефлімпійських ігор, Глобальних ігор спортсменів з порушенням інтелекту. Бази олімпійської, паралімпійської та дефлімпійської підготовки включаються до переліку, який затверджується Кабінетом Міністрів України, у визначеному ним порядку.

Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері фізичної культури та спорту, відповідні структурні підрозділи місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування в межах повноважень здійснюють контроль за технічним станом та ефективним використанням спортивних споруд олімпійських та паралімпійських центрів (баз), додержанням екологічних вимог при їх використанні, норм та правил безпеки на підприємствах, в установах і організаціях, що перебувають в

управлінні Міністерства. Окремий акцент законодавець робить на забезпеченні спортивних споруд. Фізкультурно-спортивне спорядження та обладнання – спортивна форма (спеціальний одяг та взуття), спортивні снаряди (апарати), інвентар і апаратура для обладнання спортивних споруд та обслуговування спортивних заходів виготовляються з дотриманням стандартів (правил, норм), затверджених відповідно до закону. Правила реєстрації, обліку, експлуатації і нагляду за використанням та технічним станом плавальних засобів, що є спортивними суднами, спортивних автомобілів, спортивних мотоциклів, спортивних літальних апаратів визначаються Кабінетом Міністрів України.

Придбання, зберігання, перевезення і використання спортивної зброї, боєприпасів до неї, утримання стрілецьких тирів, стрільбищ та стендів здійснюються відповідно до законодавства суб'єктами сфери фізичної культури і спорту, що розвивають види спорту, визнані в Україні, правила змагань яких передбачають використання спортсменами вогнепальної (крім бойової) чи пневматичної, стрілецької, вихолощеної (охолощеної) та холодної зброї. Облік та сертифікація спортивної зброї здійснюються в установленому законодавством порядку.